

УДК 613.96:613.72:312
DOI 10.32782/2412-9208-2024-1-81-88

**RETROSPECTIVE ANALYSIS OF GROWING POPULARITY
OF WOMEN'S FOOTBALL**

**РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ЗРОСТАННЯ ПОПУЛЯРНОСТІ
ЖІНОЧОГО ФУТБОЛУ**

Andrii MELNIKOV,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor,
The Bohdan Khmelnytskyi
National Academy of the State
Border Guard
Service of Ukraine
46, Shevchenko Str., Khmelnytskyi,
29000, Ukraine

melnikov8080@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6039-1021>

Viktor SHYNKARUK,
Senior Lecturer at the Department
of Physical Training and Sports,
The Bohdan Khmelnytskyi
National Academy of the State
Border Guard
Service of Ukraine
46, Shevchenko Str., Khmelnytskyi,
29000, Ukraine

v.a.shinkaruk@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-1317-8225>

Anastasiia NOVOSAD,
cadet,
The Bohdan Khmelnytskyi
National Academy of the State
Border Guard
Service of Ukraine
46, Shevchenko Str., Khmelnytskyi,
29000, Ukraine

anastasiasapoznik2@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-7979-3764>

Андрій МЕЛЬНИКОВ,
доктор педагогічних наук, доцент,
начальник кафедри фізичної
підготовки і спорту,
Національна академія Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького
вул. Шевченка, 46,
м. Хмельницький, 29000, Україна

Віктор ШИНКАРУК,
старший викладач кафедри
фізичної підготовки і спорту,
Національна академія Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
вул. Шевченка, 46,
м. Хмельницький, 29000,
Україна

Анастасія НОВОСАД,
Курсант,
Національна академія Державної
прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
вул. Шевченка, 46, м.
Хмельницький, 29000, Україна

ABSTRACT

The article presents a retrospective analysis of the development of women's football, which dates back to the end of the 19th century, when it was first recognized. At the beginning of its existence, women's football faced stereotypes and social restrictions. In the first decades of the 20th century, women's football gained popularity on different continents. Despite opposition and criticism, women began to form their own teams and play matches. Subsequently, the first women's football associations and tournaments were created, which contributed to the further development of women's football.

However, the development of women's football has been hampered for many years. Women have often been denied the opportunity to play at the professional level, and their achievements and skills have not received fair recognition. Only in recent years has women's football begun to receive attention and support. Today, women's football is becoming more and more popular and attracting more and more fans. Championships and tournaments are organized at various levels, and women's national teams participate in international competitions. Women's football also plays an important role in promoting gender equality and promoting women's sport. In recent decades, women's football has experienced an impressive development. Increasing team participation, raising the level of play, developing professionalism and large-scale tournaments have been key moments in the revival of this sport.

Key words: sport, physical training, women's football, training, training methods.

Вступ. У сучасному світі спорт є одним із основних елементів соціокультурного життя, що має значний вплив на формування суспільних цінностей, стереотипів та ідентичності. Незважаючи на те, що футбол традиційно вважається чоловічим видом спорту, в останні десятиліття спостерігається значний розвиток і зростання інтересу до жіночого футболу. Цей феномен вимагає уваги та детального аналізу для розуміння його динаміки та факторів, що впливають на його популярність.

Однак, наукових досліджень, присвячених ретроспективному аналізу зростання популярності жіночого футболу, недостатньо. Значна частина досліджень у цій галузі обмежується оглядовими статтями та статистичними аналізами без глибокого розгляду важливих аспектів, таких як соціокультурні чинники, вплив медіа та реклами, роль жіночих спортивних команд у формуванні ідентичності тощо.

Методи та методики дослідження: вивчення шляху розвитку та популяризації жіночого футболу, від його скромних початків до сучасності, де він є не лише важливим атрибутом спортивної культури. В результаті роботи буде надано розуміння щодо динаміки цього явища, його впливу на суспільство та можливості подальшого розвитку жіночого футболу як окремої галузі спорту.

Аналіз літературних джерел. Розвиток футболу досліджувала значна кількість науковців, проте основна маса досліджень присвячена саме чоловічому футболу, в той час як тема жіночого футболу здебільшого оминається. Окремі аспекти жіночого футболу досліджувалися такими науковцями як І. Каліта, В. Левін, В. Шамич. Нашу увагу привер-

нули роботи А. Ковалишин, зокрема стаття, присвячена витокам жіночого футболу на теренах України (2013) та «Особливості формування жіночого футболу у світі» (2014).

Результати дискусії. Жіночий футбол має свою власну історію та розвиток, який може відрізнитися від чоловічого футболу через соціокультурні, економічні та інші чинники. Наприклад, у деяких країнах жіночий футбол може стикатися зі стереотипами або обмеженнями, але в інших він може мати значний успіх та популярність. Історія жіночого футболу зароджується у складний час, коли у жінок було обмежено право на заняття спортом. Від перших неофіційних матчів до визнання ФІФА у 1970-х роках, жінки боролися зі стереотипами та протистояли соціокультурним викликам, щоб займатися футболом.

Протягом останніх десятиліть жіночий футбол пережив вражаючий розвиток. Збільшення участі команд, підвищення рівня гри, розвиток професіоналізму та широкомасштабні турніри стали ключовими моментами у відродженні цього виду спорту. Однак, попри значний прогрес, жіночий футбол все ще стикається з викликами, від недостатнього фінансування до нестачі медійної уваги. Існують різні фактори, які гальмують його розвиток та визнання на загальносвітовому рівні.

Жіночий футбол - це вид спорту, що полягає в грі у футбол за участю жінок. Так само, як і у чоловічому футболі, ціль гри полягає в забиванні м'яча ворота суперника, використовуючи ноги та інші дозволені частини тіла, за допомогою стратегії, техніки та командної роботи.

Останнім часом жіночий футбол стає все більш популярним і визнаним як важлива галузь спорту. Він отримує більше уваги з боку громадськості, медіа та спонсорів, а також розвивається в рамках міжнародних змагань, таких як Чемпіонат світу та Чемпіонат Європи.

Датою зародження сучасного футболу вважається 1863 рік та заснування Англійської футбольної асоціації. Саме англійці вперше назвали цю гру «футболом», встановили перші правила, які отримали загальне визнання, та створили перші футбольні клуби. З тих пір, впродовж майже ста років, до 1970-х років футбол переважно вважався чоловічим видом спорту. Жіночий футбол був заборонений через соціальні стереотипи, що вважали його несумісним з традиційними уявленнями про жінок, та через переконання, що він шкідливий для здоров'я. Також існувала думка, що жіночий футбол не може зрівнятися з чоловічим за емоційністю та драматизмом. Однак з плином часу жіночий футбол отримав визнання в багатьох країнах, зокрема в Норвегії, Швеції, Італії, а згодом і в Німеччині та США, де жінки становлять значну частину гравців у футбольних клубах.

Шотландія відома як перша країна у світі, яка заохотила жінок грати у футбол. У 18 столітті футбол був пов'язаний зі шлюбними звичаями на

Шотландському нагір'ї. Існують достовірні свідчення про ігри з м'ячем між заміжними та незаміжними жінками, за якими спостерігали неодружені чоловіки. Такі ігри слугували радше для перевірки футбольних навичок і допомагали жінкам обирати потенційних майбутніх наречених [4]. Незважаючи на цей історичний факт, Англія визнана родоначальницею як жіночого, так і чоловічого футболу: Наприкінці 19 століття швидка урбанізація Англії призвела до розвитку організованого спорту. Офіційні документи в Англії свідчать, що жіночі футбольні команди існували вже наприкінці 19 століття. Перший футбольний матч між жінками датується травнем-червнем 1881 року.

У всіх розвинених європейських країнах та в США жіночий футбол отримав визнання. Країни, які лідирують у світі футболу серед жінок, включають США, Китай, Норвегію, Німеччину та Швецію. Існують офіційні чемпіонати світу, континентальні змагання та футбольні ліги для жінок. Жіночий футбол є досить популярним видом спорту, що доводиться зростанням кількості глядачів та його включенням до програми Олімпійських ігор [2].

Затребуваність жіночого футболу відображається у включенні цього виду спорту до програми Ігор XXII Олімпіади 1996 року в Атланті, після чого кількість країн-учасниць у відбіркових змаганнях та на самій Олімпіаді постійно зростає.

Початок історії жіночого футболу припадає на кінець XIX століття, але протягом кількох наступних років інформація про матчі між жіночими командами була досить рідкісною. На жаль, у жодних архівах чи газетах того часу немає достатньої кількості документальних свідчень про такі події. Зазначається, що спроби створення жіночих футбольних команд в Шотландії виявилися невдалими. Проте відомо про кілька ізольованих матчів у Європі та Канаді у кінці XIX століття, таких як гра між Единбургом і Грімсбі у 1887 році, або серія матчів між командами Грінерс Біолетс і Грінерс Каттерс у 1889 році. Ці матчі свідчать про обмежену, але існуючу активність у жіночому футболі на початкових етапах його розвитку. Першим жіночим футбольним клубом, який отримав загальнонаціональне визнання та існував протягом декількох років, був «Бритіш Леді Футбол Клуб». Заснований Нетті Ганібол у Лондоні в 1894 році, цей клуб став першим аматорським футбольним колективом для жінок. Створений шляхом розміщення оголошення у газеті, клуб швидко зібрав близько тридцяти зацікавлених гравчинь і розпочав активну діяльність. Через рік відбувся перший матч між командами північного та південного Лондона, а вже через два роки відбувся матч-відповідь у Брайтоні [3].

У підсумку, «Бритіш Леді Футбол Клуб» набув значної популярності, залучаючи аудиторію у понад 5000 глядачів на свої матчі. Клуб також організовував футбольні турніри та збір коштів для благодійних орга-

нізацій. Проте невдовзі жіночий футбол стикнувся з критикою та заборонами з боку чоловіків, що призвело до виникнення проблем із його подальшим розвитком.

У наступні роки жіночий футбол продовжив свій шлях розвитку, хоча й зіткнувся з великими труднощами через заборони соціальних установ та футбольних асоціацій. Проте спорт продовжував набирати популярності, а його вплив на суспільство ставав більш помітним.

У другій половині 20-го століття жіночий футбол почав набирати суттєвих обертів, перетворюючись із рідкісних поодиноких матчів на систематизовану та організовану гру. Значний вплив на цей процес мали феміністичні рухи, що активно розвивалися у демократичних країнах. Визначальним моментом став неофіційний Чемпіонат світу 1966 року в Англії, який відкрив шлях для організації жіночих футбольних федерацій у різних країнах. Поодинокі матчі перетворилися на національні чемпіонати в країнах, таких як Англія, Франція, Італія, та Чехословаччина.

У 1969 році відбувся перший міжнародний матч між Італією та Данією, а також з'явилася Міжнародна європейська федерація жіночого футболу, яка організувала перший чемпіонат світу 1970 року. Протягом початку 70-х років в Італії розпочалася перша професійна ліга жіночого футболу [4].

Незважаючи на схильність ФІФА та національних футбольних федерацій відкидати визнання жіночого футболу, цей вид спорту продовжував свій розвиток. З особливими успіхами він прогресував у скандинавських країнах та Німеччині. У 1986 році ФІФА утворила комітет з жіночого футболу, а в 1987 році в Китаї відбувся перший офіційний турнір жіночих збірних команд під егідою ФІФА. Цей турнір, який отримав назву неофіційного чемпіонату світу, зібрав команди з усіх континентів і підняв інтерес до жіночого футболу.

Після проведення пробних турнірів у Китаї, у 1991 році відбувся перший офіційний Чемпіонат світу серед жіночих команд, в якому взяли участь 12 країн. Цей турнір, після свого запровадження, здобув значний інтерес серед вболівальників, функціонерів та організаторів різних змагань, відзначивши важливий етап у розвитку жіночого футболу.

Жіночий футбол успішно пережив усі суперечності, з якими його стикалися спортивні функціонери та чиновники. У 1996 році він став повноправним учасником олімпійського руху, що підтверджує його затребуваність та популярність. У 2002 році в Канаді відбувся перший Чемпіонат світу серед футболісток, яким не виповнилося більше 19 років, у якому брали участь 12 команд [1].

Жіночий футбол засвідчується різноманітністю та широким колом змагань, які охоплюють різні вікові категорії та рівні. У складі ФІФА налічується понад 100 національних федерацій, що свідчить про глобальний розвиток жіночого футболу на всіх континентах.

В Україні був створений Комітет жіночого футболу у 1992 році з метою сприяння розвитку та піднесення рівня жіночого футболу[1]. Після проведення Чемпіонату Європи у 2012 році посилювався інтерес держави до жіночого футболу, що відобразилося у створенні нових турнірів та відкритті футбольних секцій у спортивних школах. Чемпіонат України з футболу серед жінок проводиться з 1992 року. Кожного року команди змінюються, що свідчить про конкуренцію та розвиток вітчизняного футболу загалом.

Жіночий футбол відіграє важливу роль у боротьбі за гендерну рівність та впливає на суспільство на різних рівнях. Він перетворює стереотипи про «жіночість», демонструючи, що жінки можуть бути сильними, витривалими та успішними спортсменками. Це надихає молодих дівчат та показує їм, що вони можуть досягти успіху у будь-якій галузі.

З іншого боку, жіночий футбол активно сприяє рівності статей, вимагаючи визнання та оцінки зусиль жінок у спорті так само, як і чоловіків. Він робить суспільство уважнішим до проблем нерівності та дискримінації в спорті, а також викликає потребу в більшій підтримці та визнанні жіночого спорту [2]. Вплив жіночого футболу на суспільство є значним та багатограним, сприяючи формуванню більш рівного та включеного майбутнього для всіх гендерних груп.

Жіночий футбол в останні роки пережив значний ріст і зацікавленість з боку глядачів, спонсорів та медіа. Цей розвиток відкриває нові можливості для аналізу та передбачення його майбутнього розвитку. Ключовими аспектами цього розвитку є забезпечення рівності, розвиток молодіжного футболу та боротьба з гендерними стереотипами в спорті. Забезпечення рівності означає боротьбу за рівність у всіх аспектах, включаючи зарплату, фінансування та ресурси для жіночих команд. Це сприятиме тому, щоб жіночий футбол міг розвиватися на рівні з чоловічим.

Один з основних факторів, який вказує на перспективи розвитку жіночого футболу, – це збільшення кількості глядачів. За останні роки спостерігається зростання інтересу до матчів жіночого футболу, яке підтримується як місцевими, так і міжнародними подіями. Ще однією ключовою перспективою є поступове поліпшення інфраструктури для жіночого футболу. Це охоплює як тренувальні та змагальні майданчики, так і фінансові ресурси для розвитку клубів та збірних команд. Забезпечення якісних умов для гравців та тренерів сприятиме підвищенню рівня гри та поверненню нових талантів. Зростаюча популярність жіночого футболу призводить до збільшення рівня конкуренції серед клубів та збірних команд. Це стимулює підвищення якості гри, розвиток тактичних стратегій та підвищення мотивації гравців до досягнення вищих результатів.

Незважаючи на існуючі виклики, нова ера жіночого футболу виглядає обнадійливо. Це вимагає спільних зусиль усіх зацікавлених сторін, включаючи гравців, тренерів, організаторів та фанатів.

Висновки. Жіночий футбол нині переживає епоху зростання популярності та шукає свій шлях до повного визнання як повноцінного виду спорту. Завдяки постійному розвитку та росту числа жіночих футбольних команд у різних країнах, цей вид спорту набуває все більшого зацікавлення як серед гравців, так і серед вболівальників. Проте, не дивлячись на прогрес, жіночий футбол ще має певні перешкоди на шляху до визнання. Гендерні стереотипи, обмежене фінансування та недостатня увага з боку медіа – це лише деякі з проблем, які стикаються жіночі футбольні команди.

Значний внесок у популяризацію жіночого футболу зробили міжнародні турніри та чемпіонати, які відбуваються на різних рівнях, від клубних змагань до великих міжнародних турнірів. Усе більше жінок знаходять в цьому виді спорту можливість для самовираження та досягнення своїх цілей. Враховуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що жіночий футбол має перспективи для подальшого розвитку та зайняття більш вагомої позиції в спортивній індустрії.

Перспективи подальших досліджень в області розвитку жіночого футболу можуть включати глибше дослідження соціокультурних аспектів, що впливають на сприйняття жіночого футболу в суспільстві. Це включає дослідження стереотипів, гендерних ролей, розподілу ресурсів між чоловічим і жіночим футболом тощо.

Література

1. Ковалишин А. Витоки жіночого футболу на теренах України. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць*. Випуск 16. Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2013. С. 685–689.
2. Костюкевич В. М. Теорія і методика викладання футболу. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 312 с
3. Кутек Т., Ахметов Р. Управління тренувальним процесом на основі аналізу взаємозв'язку спеціальної фізичної та технічної підготовленості кваліфікованих спортсменів. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації*. 2016. Вип. 2 (21). С. 159–163
4. Філософські обрії сьогодення: збірник наукових праць/заг. ред. І.Варнавської. Херсон: ДВНЗ «ХДАЕУ», 2020. 97 с.

Reference

1. Kovalyshyn, A. (2013) Vytoky zhinochoho futbolu na terenakh Ukrainy. [The Origins of Women's Football in Ukraine] *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii: zbirnyk naukovykh prats*– Physical culture, sports and the health of the nation: a collection of scientific papers. Vol.16. Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Pp. 685–689. [in Ukrainian]
2. Kostiukovich, V. M. (2019) Teoriia i metodyka vykladannia futbolu. [Theory and Methods of Teaching Football] Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 312 p. [in Ukrainian]
3. Kutek, T. & Akhmetov, R. (2016). Upravlinnia trenuvalnym protsesom na osnovi analizu vzaiemozviazku spetsialnoi fizychnoi ta tekhnichnoi pidhotovlenosti kvalifikovanykh sportsmeniv. [Management of Training Process Based on Analysis of the Relationship

between Special Physical and Technical Training of Qualified Athletes.] *Fizyczna kultura, sport ta zdrowia natsii–Physical culture, sport and health of the nation.* 2 (21). Pp. 159–163 [in Ukrainian]

4. Varnavska, I. (Ed.) (2020). *Filosofski obrii sohodennia: zbirnyk naukovykh prats.* [Philosophical Horizons of the Present: Collection of Scientific Papers] Kherson: DVNZ «KhDAEU», 2020. 97 p. [in Ukrainian]

АНОТАЦІЯ

У статті розкрито ретроспективний аналіз розвитку жіночого футболу, яка сягає кінця 19-го століття, коли його вперше визнали. На початку свого існування жіночий футбол стикався зі стереотипами та соціальними обмеженнями. У перші десятиліття 20-го століття жіночий футбол набув популярності на різних континентах. Незважаючи на спротив і критику, жінки почали формувати власні команди і грати матчі. Згодом були створені перші жіночі футбольні асоціації та турніри, які сприяли подальшому розвитку жіночого футболу.

Однак розвиток жіночого футболу гальмувався протягом багатьох років. Жінкам часто відмовляли в можливості грати на професійному рівні, а їхні досягнення та навички не отримували справедливого визнання. Лише в останні роки жіночий футбол почав отримувати увагу та підтримку. Сьогодні жіночий футбол стає все більш популярним і приваблює все більше прихильників. На різних рівнях організуються чемпіонати та турніри, а жіночі збірні беруть участь у міжнародних змаганнях. Жіночий футбол також відіграє важливу роль у просуванні гендерної рівності та заохоченні жіночого спорту. Протягом останніх десятиліть жіночий футбол пережив вражаючий розвиток. Збільшення участі команд, підвищення рівня гри, розвиток професіоналізму та широкомасштабні турніри стали ключовими моментами у відродженні цього виду спорту.

Ключові слова: спорт, фізична підготовка, жіночий футбол, тренування, методика підготовки.